

ЗАВОД ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

**ВОДИЧ ЗА ПРИПРЕМУ ПРОГРАМА СТРУЧНОГ
УСАВРШАВАЊА НАСТАВНИКА, ВАСПИТАЧА И
СТРУЧНИХ САРАДНИКА**

Београд, 2021. године

Увод

Систем образовања и васпитања у Србији већ значајан низ година пролази кроз процесе интензивних, системских образовних реформи где су циљеви реформе веома сложени и где се захтева прилагођавање бројних актера новим захтевима. Видљивост реформе се највише препознаје кроз спољашње промене – у предшколском васпитању и образовању донете су нове Основе програма предшколског васпитања и образовања, а у основном и средњем образовању и васпитању нови планови и програми наставе и учења, нови уџбеници, изборни предмети и сл. Међутим, суштинске промене у образовању су оне које се дешавају унутар сваке образовно-васпитне и васпитно-образовне установе и тичу се процеса извођења наставе и васпитних активности. Једна од најзначајнијих промена у овом смислу, јесте промена начина рада наставника, стручних сарадника и васпитача, а самим тим и промена начина учења. С тим у вези, реформске активности подразумевају и **процес интензивне обуке запослених на пословима образовања и васпитања (наставника, васпитача, стручних сарадника, директора) у установама образовања и васпитања**. Без обзира на различитости и специфичности спроведених обука ових категорија запослених, њихов општи циљ је унапређење стручних, теоријских и дидактичко-методичких знања, усавршавање практичних вештина и помоћ запосленима да разумеју своју нову улогу и очекивања које пред њих ставља „иновирани“ наставни процес. Обука наставника, васпитача и стручних сарадника постаје још важнија ако имамо у виду да знања и вештине које су они имали прилику да добију на обукама највећим делом нису део иницијалног образовања за њихове професије.

Континуираним стручним усавршавањем и применом стечених знања и вештина у пракси омогућава се активно и креативно учествовање у даљем развоју васпитања и образовања, усклађивању са глобалним и технолошким променама и доприноси сопственом професионалном развоју.

Каталог стручног усавршавања представља званични документ у коме се налазе акредитовани програми стручног усавршавања запослених у образовно-васпитном систему. Његова важност је у томе што представља операционализацију образовне политике у домену унапређивања квалитета рада наставника (Пешикан, 2010), васпитача и стручних сарадника.

Правни основ

Обавеза стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника дефинисана је у члану 151. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник Републике Србије“, бр. 88/2017, 27/2018 – др. закони, 10/2019 и 6/2020). Наведени члан Закона у ставу 1. прописује да је наставник, васпитач и стручни сарадник, са лиценцом и без лиценце, дужан да се стално стручно усавршава ради успешнијег остваривања и унапређивања образовно-васпитног рада и стицања, односно унапређивања компетенција потребних за рад, у складу са општим принципима за постизање циљева образовања и васпитања и стандарда постигнућа.

Последњим, седмим ставом, члана 151. Закона прописано је да приоритетне области за период од три године, облике стручног усавршавања, програме и начин организовања сталног стручног усавршавања, услове, орган који одлучује о стицању звања и поступак напредовања, стицање звања у току стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника, образац уверења о савладаном програму, садржај портфолија и друга питања од значаја за стручно усавршавање, прописује министар. Сва наведена питања прописана су Правилником о сталном стручном усавршавању и напредовању у звања наставника, васпитача и стручних сарадника („Службени гласник Републике Србије“, бр. 109/2021).

Члан 2. Правилника дефинише да је професионални развој сложен процес који подразумева стално преиспитивање и развијање компетенција запослених на пословима образовања и васпитања ради квалитетнијег обављања посла и унапређивања развоја деце/ученика/полазника и нивоа њихових постигнућа, те да је обавезни део професионалног развоја стручно усавршавање које се остварује кроз различите активности.

У члану 3. Правилника наводи се да стручно усавршавање запослених на пословима образовања и васпитања установа планира у складу са потребама и приоритетима образовања и васпитања и приоритетним областима које утврђује министар надлежан за послове образовања. Потребне и приоритете стручног усавршавања установа планира на основу личних планова стручног усавршавања запослених на пословима образовања и васпитања, развојног плана установе, резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе, извештаја о остварености стандарда постигнућа и других показатеља квалитета образовно-васпитног рада.

Намена овог Водича јесте да помогне заинтересованим организаторима, ауторима и реализаторима да успешно припреме програм стручног усавршавања за чије одобравање је надлежан Завод за унапређивање образовања и васпитања (ЗУОВ), а за програме који се реализују на језицима националних мањина ту надлежност има Педагошки завод Војводине. Надлежности наведених завода, као и Министарства надлежног за послове образовања, прописане су чланом 8. Правилника. Сама процедура припреме програма стручног усавршавања прописана је члановима 9, 10, 11. и 12. Правилника.

Дефиниције појмова

Програм стручног усавршавања је облик стручног усавршавања наставника, васпитача, стручних сарадника и директора.

Елементи програма стручног усавршавања су:

- назив програма,
- циљ програма,
- приоритетна област на коју се програм односи,
- компетенције које програм развија,
- садржај, односно тематске целине,
- очекивани исходи обуке,
- кратак приказ резултата анализе потреба за стручним усавршавањем/ резултати истраживања која указују да предложени програм води ка постизању очекиваних исхода обуке,
- облици рада,
- циљне групе,
- трајање програма
- временски распоред активности,
- начин провере развијених знања и вештина,
- очекивани ефекти примене програма у пракси,
- начин праћења ефеката програма,
- предвиђени начин пружања подршке полазницима обуке у примени стечених знања и вештина у пракси,
- назив и референце организатора програма,
- референце аутора програма у вези са темом обуке
- референце реализатора програма у вези са темом обуке и вештинама и искуством у извођењу обука.

Приоритетне области стручног усавршавања дефинисане су на основу идентификованих развојних тенденција, праваца и приоритета у процесу реформи система образовања и васпитања, а за којима постоје потребе за обуку наставника, васпитача, стручних сарадника и директора. Приоритетне области су:

- П1 Примена инклузивног и демократског приступа у васпитању и образовању у циљу обезбеђивања квалитетног образовања за све (индивидуализација и диференцијација, превенција осипања из образовања, пружање додатне образовне подршке ученицима из осетљивих група укључујући и подршку преласку ученика на следећи ниво образовања и васпитања, рад са даровитим ученицима)
- П2 Јачање компетенција за процењивање остварености образовног-васпитног рада и постигнућа ученика (праћење напредовања ученика, самовредновање, формативно оцењивање, вршњачко оцењивање)
- П3 Методика рада са ученицима којом се подстиче развој функционалних знања, вештина и ставова (учење и настава оријентисани на компетенције и исходе, активно учење, истраживачке методе, тематска настава, пројектно учење)

- П4 Унапређивање стручних - предметно методичких, педагошких и психолошких знања запослених у образовању
- П5 Јачање васпитне улоге установе у правцу развоја интеркултуралног образовања, формирања вредносних ставова неопходних за живот и рад у савременом друштву (ово је битније за школе, зато стоји/ јер се ПУ тиме и бави)
- П6 Унапређивање дигиталних компетенција и употреба информационо-комуникационих технологија у реализацији образовно-васпитног процеса
- П7 Јачање компетенција за организацију и управљање радом установе
- П8 Јачање компетенција запослених у предшколској установи за примену програмске концепције „Године узлета“
- П9 Развијање културе заједнице учења у предшколској установи (структура и култура установе, рефлексивност, хоризонтална размена, самовредновање, дељено лидерство, сарадња са породицом и локалном средином у ширем смислу).

Модуларне обуке су обуке које се састоје из неколико независних модула. То су релативно независни пакети учења, али сви заједно воде ка стицању знања и вештина целовитог програма обуке.

Циљ програма стручног усавршавања је намера или сврха учења полазника обуке. Циљ дефинише шта је то што се намерава постићи одређеним програмом стручног усавршавања.

Исходи су резултати учења, односно шта је оно што полазник/ца зна или уме да уради или какве ставове испољава по завршетку похађања програма стручног усавршавања, што олакшава избор одговарајућег програма стручног усавршавања из укупне каталожке понуде. Добро дефинисани исходи јасно опредељују начин провере њихове остварености на обуци и ефекте програма у пракси, након похађања програма стручног усавршавања. Ради илустрације наведеног, ако је назив једне од тема: Наставник/васпитач – **рефлексивни практичар**, онда очекивани исход може бити да ће наставник/васпитач по завршетку обуке бити оспособљен да **критички анализира** свој рад, а начин провере остварености исхода: **писана рефлексивност** наставника / васпитача о свом раду.

Ефекти програма у пракси су пожељне промене које ће настати у васпитно-образовној или образовно-васпитној установи као резултат примене знања и вештина која су стечена или развијана похађањем програма стручног усавршавања.

Облици рада представљају форму у оквиру које се одвија процес учења. Уобичајена је класификација облика рада према броју учесника који истовремено раде на одређеним задацима на: фронтални, групни, индивидуални и рад у пару.

Методе рада представљају смишљено и планско поступање ради остваривања одређеног циља којима се успоставља и одржава интеракција између три главна елемента спровођења програма стручног усавршавања: полазника, садржаја и реализатора. Неке од метода су: дискусија, демонстрација/моделовање, предавање, посматрање...

Компетенције су скуп знања, вештина и ставова које поседују запослени, који обликују њихово понашање и воде постизању очекиване успешности на послу. Објављени су, у посебним правилницима, стандарди компетенција за:

- професију васпитача (у предшколској установи) и његовог професионалног развоја,
- професију стручног сарадника у предшколској установи и његовог професионалног развоја,
- професију наставника и њиховог професионалног развоја,
- професију васпитач у дому ученика и школи са домом ученика и његовог професионалног развоја, и
- директора установа образовања и васпитања.

Компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја груписане су на компетенције за: непосредни рад са децом (К-1), развијање сарадње и заједнице учења (К-2) и развијање професионалне праксе (К-3).

Компетенције за професију стручног сарадника у предшколској установи и његовог професионалног развоја разврстане су на компетенције: за стратешко (развојно) планирање и праћење праксе предшколске установе (К-1), за сарадњу и заједништво (К-2), за развијање рефлексивне праксе предшколске установе (К-3), развијање квалитета реалног програма (К-4) и за властито професионално деловање и професионални развој (К-5).

Компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја груписане су на компетенције: за наставну област, предмет и методику наставе (К-1), компетенције за поучавање и учење (К-2), компетенције за подршку развоју личности ученика (К-3) и компетенције за комуникацију и сарадњу (К-4).

Компетенције васпитача у дому ученика и школи са домом ученика и његовог професионалног развоја груписане су у три области компетенција: за професионални приступ пракси (К-1), пружање подршке ученицима (К-2) и комуникацију и сарадњу (К-3).

Компетенције директора установа образовања и васпитања подељене су на области компетенција: руковођење процесом васпитања и учења детета у предшколској установи односно руковођење образовно-васпитним процесом у школи (К-1), планирање, организовање и контрола рада установе (К-2), праћење и унапређивање рада запослених (К-3), развој сарадње са родитељима/старатељима, органом управљања, репрезентативним синдикатом и широм заједницом (К-4), финансијско и административно управљање радом установе (К-5), обезбеђивање законитости рада установе (К-6).

Вредновање (евалуација) представља процену успешности реализације програма и остварености циљева и исхода од стране полазника, аутора и реализатора.

Принципи припреме програма стручног усавршавања

У фази припреме аутори програма стручног усавршавања треба посебно да воде рачуна о следећим принципима припреме програма:

- **Релевантност** – програми стручног усавршавања задовољавају организационе потребе (система образовања и васпитања као целине и појединачне установе са својим могућим

специфичностима) и потребе појединаца за развојем знања, вештина, ставова, односно компетенција.

- **Усмереност на компетенције** – програми стручног усавршавања развијају знања, умећа и ставове наставника, васпитача, стручних сарадника и директора у складу са правилницима о стандардима компетенција;
- **Усмереност на исходе** – програми стручног усавршавања на јасан и недвосмислен начин дефинишу очекивана постигнућа у учењу, односно оно што полазници знају и у стању су да ураде или какве ставове испољавају по стицању уверења о успешној савладаности програма стручног усавршавања;
- **Флексибилност** – програми стручног усавршавања се остварују на начин који одговара социјално-психолошким особеностима учења одраслих људи у циљу ефикасног задовољења образовних потреба циљне групе којој је програм намењен.

Стандарди за одобравање програма стручног усавршавања запослених у образовању

У области програма стручног усавршавања квалитет програма стручног усавршавања може да се посматра као:

а) претпоставк

а да постоје извесне норме и стандарди који представљају праг квалитета, тако да се сви програми стручног усавршавања који задовољавају постављени праг (стандард) означавају као „квалитетни програми стручног усавршавања“. Предност оваквог приступа јесте да је он објективан, проверљив и једнообразан у односу на цео систем понуде програма стручног усавршавања.

б) идеја да квалитет појединачног програма стручног усавршавања зависи од крајњег циља који имају сами полазници програма. Овако схваћен квалитет програма стручног усавршавања усмерава вредновање, пре свега, на процену задовољености исказаних ефеката.

Процедура вредновања програма треба да кроз постављене стандарде обухвати оба квалитета, односно да омогући ауторима, реализаторима и организаторима програма стручног усавршавања увид у потребе корисника како би се прилагођавали новим околностима, укључивали нова сазнања у појединим областима, односно повећавали квалитет понуде.

Стандарди програма стручног усавршавања воде постизању већег степена објективности и осигурању квалитета програма приликом њихове процене и вредновања.

Показатељи у оквиру сваког појединачног стандарда су мерљиви и релевантни за доношење закључака о квалитету предлога програма стручног усавршавања.

Стандарди садрже захтеве којима се формулишу поједини аспекти стручне процене: први захтев се односи на процену унутрашње кохерентности свих елемената програма и остваривости програма у пракси, други на допринос програма унапређивању праксе, трећи односно четврти (у случају реализације програма на даљину путем интернета) који се односи на услове за успешно остваривање програма стручног усавршавања.

Стандарди са показатељима (индикаторима)

Стандард 1: Елементи програма међусобно су логично повезани и усаглашени.

Елементи програма треба да су усаглашени и да одговарају циљу. Анализа сваког појединачног елемента програма треба да покаже повезаност са дефинисаним циљем. Аутори треба, својим планом реализације и примене програма стручног усавршавања у пракси, да јасно и прецизно дефинишу поступке праћења и вредновања ефеката програма у пракси, као и поступке за обезбеђивање одрживости програма.

Показатељи остварености стандарда 1 за нове и нереализоване програме:

Нови и нереализовани програми стручног усавршавања који се реализују непосредно (уживо)	Нови и нереализовани програми стручног усавршавања који се реализују на даљину путем интернета
1) Општи и специфични циљеви су јасно дефинисани	1) Општи и специфични циљеви су јасно дефинисани
2) Специфични циљеви произилазе из општих	2) Специфични циљеви произилазе из општих
3) Циљеви, теме, садржаји, активности и предвиђена временска динамика су усаглашени	3) Циљеви, теме, садржаји, активности и предвиђена временска динамика су усаглашени
4) Теме и планирани садржаји су релевантни за развијање наведене компетенције	4) Дефинисана су неопходна предзнања учесника неопходна за успешно остваривање циљева програма
5) Предвиђене активности доприносе развијању наведене компетенције	5) Теме и планирани садржаји су релевантни за развијање наведене компетенције
6) Садржаји и очекивани исходи обуке су примерени одабраној циљној групи/групама	6) Предвиђене активности доприносе развијању наведене компетенције
7) Предвиђене активности реализатора и учесника и њихов след чине усаглашену логичку целину	7) Садржаји и очекивани исходи обуке су примерени одабраној циљној групи/групама
8) Циљеви и очекивани исходи обуке су усаглашени	8) Предвиђене активности, њихов след чине усаглашену логичку целину
9) Предвиђени начин провере стечених знања и вештина на самој обуци је у складу са исходима обуке	9) Циљеви и очекивани исходи обуке су усаглашени
10) Предвиђени начин праћења примене стечених знања и вештина у пракси усклађен је са очекиваним ефектима примене програма након обуке у пракси	10) Предвиђени начин вредновања активности учесника током обуке је у складу са очекиваним исходима обуке
11) Предвиђени су начини пружања подршке полазницима обуке у	11) Предвиђени начин провере стечених знања и вештина учесника на самој обуци је у складу са очекиваним исходима обуке

примени стечених знања и вештина у пракси	12) Предвиђени начин праћења примене стечених знања и вештина након обуке је усклађен са очекиваним ефектима примене програма у пракси 13) Предвиђени су начини пружања подршке полазницима обуке у примени стечених знања и вештина у пракси
За испуњеност стандарда 1 потребно је да сви показатељи буду задовољени.	

Показатељи остварености стандарда 1 за већ реализоване програме (у процесу реакредитације):

Реализовани програми стручног усавршавања који се реализују непосредно (уживо)	Реализовани програми стручног усавршавања који се реализују на даљину путем интернета
<ol style="list-style-type: none"> 1) Теме и планирани садржаји су релевантни за развијање наведене компетенције 2) Предвиђене активности доприносе развијању наведене компетенције 3) Предвиђени су начини пружања подршке полазницима обуке у примени стечених знања и вештина у пракси 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Теме и планирани садржаји су релевантни за развијање наведене компетенције 2) Предвиђене активности доприносе развијању наведене компетенције 3) Предвиђени су начини пружања подршке полазницима обуке у примени стечених знања и вештина у пракси
За испуњеност стандарда 1 потребно је да сви показатељи буду задовољени.	

Стандард 2: Програм доприноси унапређивању образовно-васпитног рада.

Аутори програма треба јасно да прикажу начин на који ће програм допринети професионалном развоју запослених у образовању. У интересу свих полазника програма стручног усавршавања је да виде на који ће начин професионално усавршавање утицати на њихову праксу и њено унапређивање. Аутори треба да планирају која ће знања, вештине и способности наставник, васпитач, стручни сарадник и директор да усвоји и које компетенције да унапреди. Сваки програм треба да има систем осигуравања квалитета, који обезбеђује непрекидно и систематично побољшавање односно унапређивање васпитно-образовне праксе.

Показатељи остварености стандарда 2 за нове и не реализоване програме:

Нови и не реализовани програми стручног усавршавања који се реализују непосредно (уживо)	Нови и не реализовани програми стручног усавршавања који се реализују на даљину путем интернета
---	--

<ol style="list-style-type: none"> 1) Програм доприноси стручном усавршавању у одабраној приоритетној области 2) Приказани су резултати анализе потреба за СУ на које програм обуке одговара, или резултати истраживања указују да предложени програм обуке води ка постизању очекиваних исхода обуке 3) Програм је у складу са важећом програмском концепцијом васпитно-образовног/образовно-васпитног рада 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Програм доприноси стручном усавршавању у одабраној приоритетној области 2) Приказани су резултати анализе потреба за СУ на које програм обуке одговара, или резултати истраживања указују да предложени програм обуке води ка постизању очекиваних исхода обуке 3) Програм је у складу са важећом програмском концепцијом васпитно-образовног/образовно-васпитног рада
За испуњеност стандарда 2 потребно је да сви показатељи буду задовољени.	

Показатељи остварености стандарда 2 за већ реализоване програме (у процесу реакредитације):

Реализовани програми стручног усавршавања који се реализују непосредно (уживо)	Реализовани програми стручног усавршавања који се реализују на даљину путем интернета
<ol style="list-style-type: none"> 1) Програм доприноси стручном усавршавању у одабраној приоритетној области 2) Програм је у складу са важећом програмском концепцијом васпитно-образовног/образовно-васпитног рада 3) Аутори су описали начине на које су пратили примену стечених знања и вештина у пракси 4) Аутори су приложили примере примене програма у пракси 5) Наведена је установа (предшколска установа/школа) у којој је планирани ефекат видљив, ко је аутор примера: наставник/васпитач/стручни сарадник/директор (име и презиме) и назив установе, место/град 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Програм доприноси стручном усавршавању у одабраној приоритетној области 2) Програм је у складу са важећом програмском концепцијом васпитно-образовног/образовно-васпитног рада 3) Аутори су описали начине на које су пратили примену стечених знања и вештина у пракси 4) Аутори су приложили примере примене програма у пракси 5) Наведена је установа (предшколска установа/школа) у којој је планирани ефекат видљив, ко је аутор примера: наставник/васпитач/стручни сарадник/директор (име и презиме) и назив установе, место/град
За испуњеност стандарда 2 потребно је да сви показатељи буду задовољени.	

Стандард 3. Различно је дефинисан за програме који се реализују непосредно (уживо) и за програме који се реализују на даљину путем интернета, као и у зависности од тога да ли се ради о новим и до сада нереализованим програмима или се реакредитују већ одобрени и реализовани програми.

Неопходно је да аутори програма обезбеде подршку институције релевантне за ту област образовања и васпитања која се нуди програмом стручног усавршавања. Та институција би овером од стране овлашћеног лица и издавањем уверења била један од гараната за осигурање квалитета тог програма.

Аутори треба да обезбеде јасан увид у програм обуке реализатора програма стручног усавршавања, као и начин праћења њиховог рада.

Аутори програма воде рачуна о томе да постоји склад између циљне групе, величина групе за обуку, услова за рад и укупног броја сати обуке (паузе су урачунате у укупан број сати) са захтевима који су везани за садржај програма стручног усавршавања. Такође, треба да обезбеде усаглашеност услова за остваривање програма у целини са циљевима, исходима, садржајима, методама, средствима и облицима рада.

Стандард 3 за нове програме који се реализују непосредно (уживо): Услови за успешно остваривање програма су дефинисани.

Показатељи остварености стандарда 3 за нове и нереализоване програме који се реализују уживо:

<u>Нови и нереализовани програми</u> стручног усавршавања који се реализују непосредно (уживо)
<ol style="list-style-type: none">
1) Организатор програма има референце релевантне за реализацију теме предложене програмом
2) Аутори програма имају референце релевантне за тему предложену програмом
3) Реализатори програма поседују референце релевантне за тему предложену програмом
4) Реализатори програма имају искуство у извођењу обука
5) Дефинисани су одговарајући радни материјали за реализацију програма
6) Дефинисана је одговарајућа опрема за реализацију програма
7) Највећи број учесника са којим се изводи обука јесте 30, а изузетно, ако је то програмом предвиђено, највећи број је 15
8) Обезбеђено је најмање два реализатора за извођење обуке, а изузетно, ако је број учесника до 15, један реализатор
За испуњеност стандарда 3 потребно је да сви показатељи буду задовољени.

Стандард 3 за већ реализоване програме који се реализују непосредно (уживо): Унете промене су оправдане и успешно доприносе остваривању програма. Овај стандард се процењује уколико је било измена у програму.

Показатељи остварености стандарда 3 за већ реализоване програме који се реализују непосредно (у процесу реакредитације):

- 1) Промена активности реализатора и учесника усаглашена је са програмом и њихов след чини усаглашену логичку целину
- 2) Наведени разлози за промену активности су оправдани
- 3) Промена предвиђеног начина провере стечених знања и вештина на самој обуци у складу је са исходима обуке
- 4) Наведени разлози за промену предвиђеног начина провере стечених знања и вештина на самој обуци су оправдани
- 5) Промена предвиђеног начина праћења примене стечених знања и вештина у пракси усклађена је са очекиваним ефектима примене програма након обуке у пракси
- 6) Наведени разлози за промену предвиђеног начина праћења примене стечених знања и вештина у пракси су оправдани
- 7) Организатор програма има референце релевантне за реализацију теме предложене програмом
- 8) Реализатори програма поседују референце релевантне за тему предложену програмом
- 9) Реализатори програма имају искуство у извођењу обука
- 10) Дефинисани су одговарајући радни материјали за реализацију програма

За испуњеност стандарда 3 потребно је да сви показатељи који се односе на извршену промену буду задовољени.

Стандард 3 за нове и нереализоване програме који се реализују на даљину путем интернета: Подносилац програма поседује људске ресурсе за успешно остваривање обуке.

Оваквом формулацијом стандарда 3 за одобравање програма стручног усавршавања на даљину путем интернета постигнуто је раздвајање људских од осталих неопходних ресурса за реализацију програма.

Показатељи остварености стандарда 3 за нове и нереализоване програме који се реализују на даљину путем интернета:

- 1) Организатор програма има референце релевантне за реализацију теме предложене програмом
- 2) Аутори програма поседују референце релевантне за тему предложену програмом
- 3) Реализатори обука на даљину путем интернета (модератори) поседују референце релевантне за тему предложену програмом
- 4) Реализатори (модератори) имају искуство у извођењу обука на даљину путем интернета
- 5) Највећи број учесника са којим се изводи обука јесте 45
- 6) Обезбеђен је најмање један реализатор за извођење обуке по групи до 45 учесника.

За испуњеност стандарда 3 потребно је да сви показатељи буду задовољени.

Стандард 3 за за већ реализоване програме који се реализују на даљину путем интернета (у процесу реакредитације): Унете промене су оправдане и успешно доприносе остваривању програма. Овај стандард се процењује уколико је било измена у програму.

Показатељи остварености стандарда 3 за већ реализоване програме (у процесу реакредитације) који се реализују на даљину путем интернета:

<u>Реализовани програми</u> стручног усавршавања који се реализују на даљину путем интернета
<ol style="list-style-type: none">
1) Промена активности реализатора и учесника усаглашена је са програмом и њихов след чини усаглашену логичку целину
2) Наведени разлози за промену активности су оправдани
3) Промена предвиђеног начина провере стечених знања и вештина на самој обуци у складу је са исходима обуке
4) Наведени разлози за промену предвиђеног начина провере стечених знања и вештина на самој обуци су оправдани
5) Промена предвиђеног начина праћења активности учесника у онлајн окружењу успешно доприноси остваривању програма
6) Наведени разлози за промену начина праћења активности учесника у онлајн окружењу су оправдани
7) Промена предвиђеног начина вредновања активности учесника током обуке је у складу са очекиваним исходима обуке
8) Наведени разлози за промену предвиђеног начина провере стечених знања и вештина на самој обуци су оправдани
9) Промена предвиђеног начина праћења примене стечених знања и вештина у пракси усклађена је са очекиваним ефектима примене програма након обуке у пракси
10) Наведени разлози за промену предвиђеног начина праћења примене стечених знања и вештина у пракси су оправдани
11) Организатор програма има референце релевантне за реализацију теме предложене програмом
12) Реализатори обука на даљину путем интернета (модератори) поседују референце релевантне за тему предложену програмом
13) Реализатори програма имају искуство у извођењу обука на даљину путем интернета
14) Дефинисани су одговарајући радни материјали за реализацију програма
За испуњеност стандарда 3 потребно је да сви показатељи који се односе на извршену промену буду задовољени.

Стандард 4 (само за нове и нереализоване обуке на даљину путем интернета): Обезбеђени су материјално-технички услови за реализацију програма на даљину путем интернета.

Показатељи остварености стандарда 4:

- 1) Техничке карактеристике виртуелног окружења обезбеђују реализацију програма на даљину путем интернета
- 2) Приликом реализације обуке обезбеђена је висока поузданост система кроз одговарајућу контролу приступа и заштите садржаја
- 3) Предвиђени су начини праћења активности учесника у онлајн окружењу
- 4) Корисничко окружење подржава различите нивое приступа систему
- 5) Дефинисани су одговарајући радни материјали
- 6) Дефинисани је одговарајућа опрема за реализацију програма

За испуњеност стандарда 4 потребно је да показатељи 1, 2, 3, 5 и 6 буду задовољени.

Информације о финансијама

Аутори програма имају обавезу да прикажу информацију о цени похађања обуке по учеснику (или дану...), али тај податак не утиче на одлуку о одобрењу програма.

Процедура пријављивања програма стручног усавршавања

Члан 10. Правилника о сталном стручном усавршавању и напредовању у звања наставника, васпитача и стручних сарадника („Службени гласни Републике Србије“, бр. 109/2021) прописује да Завод за унапређивање образовања и васпитања расписује конкурс за одобравање програма обуке сваке треће године и одобрава на период од три радне, односно школске године и објављује га у јавном гласилу „Просветни преглед“ и на интернет страници Завода. Конкурс је отворен месец дана.

Право учешћа на конкурс, тј. право да буду организатори програма стручног усавршавања, имају правна лица која су регистрована за делатност у области образовања и васпитања. Право учешћа на конкурс за програм обуке стручних сарадника и наставника стручних предмета у средњим стручним школама могу да имају и привредна друштва и установе чија је делатност предмет стручног усавршавања. Програми који су одобрени у једном циклусу акредитације, а немају ниједну реализацију, имају право учешћа на конкурс, с тим што се процењују као да се први пут пријављују. **Право учешћа на конкурс немају програми који су одобрени у два и више циклуса акредитације, а немају ниједну реализацију.**

Заинтересовани аутори програма стручног усавршавања у пријави на конкурс достављају програм стручног усавршавања који садржи следеће елементе:

- назив програма,
- циљ програма,
- приоритетна област на коју се програм односи,

- компетенције које програм развија, (за сваку од наведених циљних група којима је програм намењен, наводи се **једна област компетенција** која се на ту циљну групу односи, а коју програм највише развија, под условом да су за ту циљну групу објављени стандарди компетенција, о чему је било речи у поглављу Принципи припреме програма стручног усавршавања, на страни 7 Водича (не наводи се за стручне сараднике у школи и дому ученика, за које нису објављени стандарди компетенција);
- садржај обуке,
- очекивани исходи обуке,
- кратак приказ резултата анализе потреба за стручним усавршавањем на које ова обука одговара, или резултате истраживања која указују да предложени програм обуке води ка постизању очекиваних исхода обуке (научна истраживања, акциона истраживања...),
- облике рада, циљне групе, трајање програма и временски распоред активности, начин провере развијених знања и вештина на обуци,
- очекиване ефекте примене програма у пракси,
- начин праћења ефеката програма,
- предвиђени начин пружања подршке полазницима обуке у примени стечених знања и вештина у пракси,
- назив и референце организатора програма,
- референце аутора програма у вези са темом обуке и
- референце реализатора програма у вези са темом обуке и вештинама и искуством у извођењу обука.

Осим наведених елемената, у пријави се наводе и:

- 1) назив и референце организатора програма;
- 2) адреса, број телефона и адреса електронске поште особе за контакт;
- 3) ако је **програм претходно био одобрен и реализован**: број одржаних обука и учесника, резултате реализације обуке на основу евалуације учесника, начини на које је праћено како су учесници обука примењивали стечена знања и вештине у пракси, пример који најбоље илуструје остваривање планираних ефеката програма у пракси, подаци о установи у којој је планирани ефекат видљив и подаци о аутору примера, измене у програму на основу евалуације реализације обуке и праћења досадашње примене у пракси, уколико их је било, и разлог за измену;
- 4) ниво или модул ако је програм по нивовима или модуларни;
- 5) потребна предзнања полазника за успешно остваривање циљева програма вишег нивоа од основног или програма који се реализује на даљину путем интернета;
- 6) техничка опрема предвиђена за реализацију програма и материјал за учеснике (прилози, шеме, табеле, приручници...);

7) начин праћења активности учесника у онлајн окружењу и начин на који се обезбеђује приступност параметрима ради праћења реализације наведених активности и садржаја програма стручној особи из Завода у току трајања обуке и после ње уколико се обука реализује на даљину путем интернета;

8) доказ о уплати средстава за рад комисије за одобравање програма;

9) цена по учеснику и спецификација цене.

Комисију за стручну оцену припелих предлога програма стручног усавршавања и припрему предлога за одобравање програма стручног усавршавања образује директор Завода за унапређивање образовања и васпитања, односно Педагошког завода Војводине, уз претходно прибављену сагласност министра. Избор комисије врши се на основу јавног позива, односно на позив Завода, односно Педагошког завода. Чланови наведене комисије морају да имају одговарајуће високо образовање, најмање десет година радног искуства у области образовања и васпитања и не могу бити аутори и реализатори програма обука. Директор Завода, односно Педагошког завода, одобрава програме обука на предлог наведене комисије. Комисија се у свом раду руководи стандардима квалитета програма стручног усавршавања, и то:

- стандардима за процену квалитета нових и нереализованих програма стручног усавршавања који се реализују непосредно (уживо);
- стандардима за процену квалитета нових и нереализованих програма стручног усавршавања који се реализују на даљину путем интернета;
- стандардима за процену квалитета реализованих програма стручног усавршавања који се реализују непосредно (уживо);
- стандардима за процену квалитета реализованих програма стручног усавршавања који се реализују на даљину путем интернета.

Одобрени програми стручног усавршавања објављују се у Каталогу на веб страници Завода, најкасније шест месеци од последњег дана конкурса за одобравање програма обука.

Програми који се изводе на језицима националних мањина на којима се остварује образовно-васпитни рад у Аутономној покрајини Војводини, које је одобрио Педагошки завод Војводине, објављују се на интернет страници Педагошког завода Војводине.

Обавезе организатора програма

Електронске верзије свих докумената потребних за испуњавање обавеза организатора програма обуке налазе се на сајту Завода:
<http://www.zuov.gov.rs/seminari-uputstva-i-formulari/>